

S Z A R V A S

T Á R S A D A L M I és S Z É P I R O D A L M I L A P

Szerkesztőség Kényes utca 175.
Kiadóhivatal

Selyem-utca 240. sz. szám.

Deutsensmid János kereskedése.

Megjelenik hetenkint kétszer, vasárnap és csütörtökön reggel.

Előfizetési ár:

Egész évre 5 frt — kr — Félévre 2 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr

Hirdetések árszabályszerint vétetnek fel.

Egyes számok kaphatók.

Lövenfeld Soma és Sárkány Ferencz kereskedésében.

A konyhakertészet.

Kánaánnak nevezett jó termő, téres és lágas erdők és hegyekkel nem határolt alföldünkön, a szem a messze távolban egyéb korlátot nem talál a kékelő égboltozatnál, s a virulás hónapjaiban mindenütt zöldelő gabonák gyönyörködtelnek — úgyannyrira, hogy emelkedett lélekkel keressük a nagy Alkotót áldásaiban s elmondjuk magunkban elégedetten: »Uram jó nekünk itt laknunk!«

Egy-egy birtokosnak mily téres és lágas határa van itten! Tanyák, terjedelmes puszták, majorságok változtatják egymást — es sokan elmondhatnák kalap levéve: »Kisebb vagyok Uram minden te jótéteményidnél...«

A terjedelmes síkság mintha csak telhetetlenségre szoktatta volna megszélátó szemeinket, mely nem elégszik meg a kevással, hanem többhöz még többet óhajt, s alig tudja, mennyi abból az — elég.

Eme kitérésre az adott alkalmat, hogy bebizonyíthassam, miként nálunk «kis területen» még igen-igen kevesen tudnak helyesen és okosan s kellő haszonnal gazdálkodni. — Husz-harmincz hold buzavetés mellé tíz árpa öt hold zab és tíz hold tengeri vetetik, s csak úgy tud némi hasznot mutatni szántóföldjéből — és a kinek 5—10 holdja van, csak csikorog mellette.

A főczél nálunk még mindig, nem az, mit képes a föld megteremni olyat, melynek jó piacza, jó vevője és jó ára van, hanem azt okvellén kenyérnek valóval kell bevetni, s azzal a mivel disznót hizlalhatunk. — Kisebb területen eme szükségek úgy sem elégíthetők ki, s a termő-földünk mellett a hiányokat más módon kell kipótolnunk.

A helyett, hogy szétnéznénk, minő termények mily hasznot adhatnak, maradunk a régienél — s nem lehet jó tanáccsal sokakat e megszokásból kizökkenteni.

A másik fő ok az, hogy nem szeretünk babráló munkát. — A búzát elvetjük s aratásig felé sem kell néznünk; ha alkalmas idő jár, hasznot is ad.

Más vélemények több kapálást, hajladozást, gyomlálást, felszedést, csomagolást s talán szállítást is kívánnak e mellett — de hát minek bajlódják az ember annyira az istenadta földön!

Ha végül tekintetbe vesszük, hogy napjainkban a napszám sem sok s a munkás sem felette kapós, nem-e szivesebben dolgozhatnánk kertünkben, vagy pár holdnyi földterületünkön inkább, mint a drága időt hivalkodásra, panasz és zúgolódásra használva, elkezdve az előjárókon a minsterig fel, szidnunk mindenkit, a kik okozói a mi nyomorúságunknak — talán még a mi tudatlanságunk és lomhaságunknak is...

A kinek faluhoz, városhoz, vasúthoz közel kis területű birtoka, a vagy

T Á R C Z A.

Az első csók.

(Vége.)

Kedves gyermek, szült és forrón megszorította kezét. Én is elmondom önnek vigasztalásul az én sorsomat.

Látszott rajta, hogy jól esik neki, hogy van valakije, a ki előtt szívét feltárhajta. S így beszélgettek nem törődve a helylyel és idővel.

Nem gunyolódhatott jobban a sors soha, midőn a fenyés, vidám emberekkel telt teremben ezt a kettőt összehozta, a kik a vigáság közt szomorú dolgokról beszélgettek.

Az idő kósöre járt — válniok kellett.

Most jutottak csak Ellának eszébe vágyai. Akaratlanul is jobban szemügyre vette szomszédját s szíve hevesebben kezdett dobogni. Szomszédja 45 év körüli férfi volt, termete egy kissé hajlott. Piros arcza szakállal vol körítve. Nem volt szép, de érdekes megjelenésű. Ella sohajtva kél fel helyéről, szomszédja még vonakodik.

Hát csakugyan el kell már válnunk? kérdé végre sajnálkozó hangon. Mily kár! Oly hamar múlt el az idő, oly jól lehet önnel csevegni. Ki gondolta volna, hogy a

mai est oly váratlan örömet szerezzen nekem.

Hangja egyszerre egészen lágy és nyájas lett, megfogta Ella kezét, s mélyen szemébe nézett. Ellát hirtelen egy édes vágy fogta el, akaratlanul is, hozzá fordult, s így szólt hozzá:

Ha ön tudná, mit tesz az, soha sem szeretni. Én még soha sem éreztem ajkamon egy férfi boldogító csókját. Érzem nem fog engem félre érteni, s nem fog felőlem rosszat gondolni. És azután, ön holnap eltávozik s mind kettőnk előtt a mai est úgy fog feltűnni, mint egy édes álom. Még mielőtt örökre elvonulnék a világ elől, szeretném a boldogság kelyhét megízletni, s ezért-ezt már lassan, szintén ünnepélyesen mondta — kérek öntől egy csókot.

A férfi meglepetve tekintett rá, azután magához vonta Ellát, s miközben ez az álarozot felemelte, forró csókot lehel ajkára.

*

Mindketten hallgattak; Merengve, mozdulatlanul álltak egymás mellett.

Elsőnek Ella törte meg a csendet,

Isten önnel, sohajtotta elfordulva.

De ő nem engedte el.

Ne menjen úgy el, tölem vegye le álarozát, hadd pillantsam meg arcját.

Ella védekezve nyújtotta ki karjait. Teljesítse kérésemnek!

A lány ekkor lassan felemelte kezét s szégyenkezve vette le az álcát arczáról. A férfi szemébe nézett és hallgatott, a legkellemesebb meglepetés tükröződött vissza vonásain. Nem látott maga előtt egy sárga, ránczos arcot, hanem egy nem éppen szép, de vonzó leány arcot, mely előtte sokkal fiatalabbnak sokkal üdőbbnek látszott, mint a milyen valóban volt.

Mily boldog vagyok szólt végre, s még mielőtt Ella megakadályozhatta volna kezei közé kapta ennek fejét, s egy második, az elsőnél forróbb csókot tevelt ajkára.

Ella kiszakította magát karjaitól s komolyan nézett reá:

Ön téved, uram én nem vágyom arra, hogy valami modern kaland hős neje legyek; Önnek igaza van, hogy is gondolhattam arra, hogy ön megérthessem engem. De ez öntől fáj; én öntől külön embernek képzeltem, a többiekénél, de látom, hogy újra csalatkoztam. Isten önnél!

A férfi újra visszatartotta ét.

Te nem csalatkoztál, legalább ezuttal nem. De mond csak, mi a neved? Úgy gondolom az embernek tudnia kell annak nevet, a kit nőül akar venni.

Gunyolódjon csak, szólt Ella, s forró könnyek törtek elő szeméből.

H I R E K.

alkalmas házi-kertje van, használja azt kertészkedésre s termeljen zöldségterméket.

Ehhez a föld ősszel jól, legalább 2 lábnyira felforgatandó s rögösen a téli hónapok, fagynak munkája annyira felporhanyitják, hogy az idővel hamuszzerű puhává válik. A jó érett trágát nem kell sajnálnunk attól. — Gondoskodjék ezután mindenki egy bővizet szolgáltató kútról a kert legalkalmasabb részén készítse azt. Ezután egy pár jó hordót a kútnál tartván, melybe a víz álljon pár napig s kellően meleged-hessék — ehhez időnkint jó trágyalé veendő.

A kellő berendezés után — hova mit veteményez — s mit és mennyit akar termelni — jegyezze meg eme következőket:

1. A kertnek azon helyeire, vagy ágyaiba hova dinnyét, babot, ugorkát, krumplit, tököt vetni akar, vagy a mely helyekre káposzta karaláb s paradicsomot palántálni fog, ezen ágyakat ősszel ültesse be mind a leendő vetemények természetéhez mérve sűrűbben vagy ritkábban, jó nagy fajta foghagymával — közle ritkasan pergesse be jó fajta saláta maggal az egész darabot a hagymák sorai közé s kora tavasszal azon helyekről, ahol az a leendő veteménynek alkalmatlan lenne, szedje ki vagy ritkítsa meg, s használja föl zölden házilag vagy eladásra.

2. Kertjének minden zugát, veteményei sorjának minden közét hova mit lehet, plántálja, dugdossa és vesse szüntelen, a mivel lehetséges, hogy annak minden talpalatnyi része teremjen korail, időszerint valót és későt — nem sajnálván a kapát, gereblyét és öntözőkannát sohasem azoktól.

3. Termeljen korai krumplit, mely hamar beérik és jó pénzért megveszik. — Korai borsót, melyek az eltakarított hó alá is már földbe vethet. Ezek igen kapósak.

4. Ha egyik vetemény kikerül a földből, nyomban jöjjön utánna a másik — korai és késői asztali csemegetengeri szinte kifizeli magát. — Ilyen módon 300 [] földről, csaknem annyit termelhetünk, mint a ma az ahhoz nem értők 900 [] ölről, s ime szakértelemmel földünk megnagyobodni, háromszorozódni fog, ha azt kellőleg kihasználni képesek leszünk.

Ne törekedjünk oly szerfelett birtokaink nagyobbitásán, hanem kellő művelés, helyes beosztás, befektetés és szakértelem melletti munkánkkal igyekezzünk annak jövedelmét megkészszerezni vagy háromszorozni — s ezt mindenki megteheti, a kinek alkalmas területe van hozzá.

— Személyi hir. Tallián Béla vármegyei főispánja július hó 10-én Török Kanizsára (Torontálmegye) utazik, s ott fog nyaralni egész augusztus hó végéig.

— Képviselőtestületi közgyűlés tartatik közelebb városunkban. Tártyak: 1. A kákai közbirt. folyamodványa a vadászati jogbérletre vonatkozó szerződés megsemmisítése iránt. 2. Községi bábákról szóló szabályrendelet alkotásáról. 3. A katonai beszállásolási adóra vonatkozó megyei szabályrendelet módosításáról hozott törvényhatósági utak egy részének kikövezésére nézve alkotot tervezett meghirdetéséről. 5. A községi magas kamatú kölcsönök konvertálására vonatkozó megyei határozat. 6. Békésmegyei gazdasági egyesület átírata egy egyleti tag képviselőül való megbízatása iránt. 7. Főszolgabíró rendelete utibizottsági tagok választásáról. 8. Bugyis Andor felebezése építkezési ügyben. 9. Schwarz Zakariás lakosítás iránti kérvénye. 10. Gyoma átírata vásárjai idejének megváltoztatása iránt. 11. Községi rendőrség kérvénye ruházatuk időtartamának leszállítása iránt. 2. Veregkereszt egyesület értesítése, mely szerint a kizség háboru esetén 150 lábbasdozi sebesült katonát fog ápolás végett apni. 13. Kis Mihály felebezése a társulati ovoda átvétele ellen. 14. Egyéb előjárói jelentések.

— Emlékeztető. A főgymnasium tornavizsgálata holnap délután 5¹/₂ órától 7-ig fog megtartatni. A közvizsgálat holnapután lesz a következő rendben: 8-kor veszi kezdetét a Vallástán 9-kor a Latin, 10¹/₂ kor a Magyar. E szerint délután vizsga nem tartatik.

— Hangverseny. A főgymnasium holnap este óyakor dísztermébe hangver-

Hogy csak úgy ha tetszem neked, szólj ez nevetve, s azután komolyan hozzátette.

Nem valami sok, egy szerető szív és bekiés gondnélküli otthon az a mit neked félajánlhatok. Akarsz-e nőm lenni?

Ella szemcikkbe ezen szavakra könynyek, de már nem a banat, hanem az öröm könnyei toluhtak. Odanyujtotta neki mindket kezét, ajkaik újra találkoztak most már harmadszor, s ezen esők volt a legforróbb mindközti, mert hiszen a jegyesek esőjka volt.

Némethöl: *E Károly.*

Á G N E S.

Gonda Dezső szenzáozíós regénye.

Nem régen a fővárosi előkelő képes lapok egy divatos író arczképét közölték, a kinek legutóbb megjelent regényéről a budapesti lapok kritikusan a teljes elismerés ritka egyértelműségével nyilatkoztatik. Hosszan elmerengve szemléltem a férfias szép arczot, melyből a rózsás ifjúkor boldog illusiója sugárzott elő. Nem hittem szemimnek, kédkedtem, ez lenne-e az a Gonda Dezső, kinek honlokát már ifju éveiben vőezé a babér? Hát ilyen fiatal az az író

kinek minden sora visszaálmottatjvaclünk a multat, élénk varazsolja a jövőt és tisztá, bájos fénynyel mutatja be az életet? Szóval a valóság tiszta kepe az, hogy Gonda nem járta be az élet iskoláját, csak tanulta azt és átérezte, belehatolt gondolataiba és eszébe s mégis a realizmusnak mily bujával, erejével, az élettapasztalatoknak mily szingazdaságával tükrözi le az életet.

Különös, de mégis érthető. Gonda Dezső fiatalsága dacára már sok mindenen átment, nagy világot látott és sok embert nyílt módja tanulmányozni. Mar az egyetemen sokoldalú zsenetálatása egyik vezérévé avatta az ifjuságnak s a véderő emlékezetes napjaiban nagy szónoki erejével magával ragadta hallgatóit, s az országos ifjusági gyűlésen mondott beszéde nemesak a budapesti lapok vezérezikkeiben, hanem a külföldi sajtóban is vizhangot keltett. Mint az »Egyetemi Lapok« szerkesztője Gonda Dezső éveken át adott irányt a magyar egyetemek és akadémiák eszme-hullámzásának. Majd külföldön, Francia-, Német- és Olaszországban tartózkodott hosszú ideig s tanulmányai kedvéért épügyellátogatott a kórházak, börtönök és pin-czék nyomorultjaihoz, mint a doge palota, a francia El ysée, a müncheni királyl-

termeibe. Visszatérvén, »ismerőseim« című novella-kötetével hódította meg a magyar olvasóközönséget magának, melynek már egyik legkedveltebb novellairójaként lón a »Magyar Gênioz« segéd szerkesztője s a »Pesti Napló« belső munkatársa. Mialatt irodalmi pályáján jóformán rohamléptekkel haladt előre, nagy szónoki tehetségét a kriminalisztika humánus terén érvényesíti, mint védő, jogilag egyaránt kiváló beszélőivel szerepelvén a budapesti törvényszékek előtt.

Ezért mondhatta aról a kiváló szellemű Kóbor Tamás a Pesti Napló tárczájában, melyet gonda Dezső új regényéről »Agnes«-ról írt, hogy »ez a fiatal író egy ritka képzettségű, széles filozófai látókörű ember, a ki épp oly ismerő Páris boulevardjain, mint a Jozsef-köruton.

Irodalmi műveiben a szenvedélyek szilaj háborgását, örömeik andalító vonását festői plaszticitással domborítja ki, s ha az ő műveit olvassuk, oda kell hagynunk a köznapiasság légkörét felemelkedünk az érzelmek boldog világába. A költészetnek, a magas röptű phantasiának himporával bevonja pazarul az emberi gyarlóságokat s megoldja a nagy társadalmi problémát, hogyan ülhetnek diadall a szép és nemes fenséges eszméi.

senyt tart a következő műsorozattal: 1. Dalok. Énekli a dalkar. 2. Egy kedves ember. Szavalja Kleindl József. Szeged-szeggel (Petőfi) szavalja Bobvos Soma. 3. Variációk. (Rode.) Hegedűn előadja Szeberényi Gyula, zongorán kíséri Dérczi Ferencz. 4. Magyar tánczok (Chován K.) zongorán előadják: Laurovics Zoltán és Cukor Mór. 5. Népdal egyveleg. Énekli a dalkar. 6. Szeretve szeretlek. Szavalja Kálmán Gyula. 7. Magyar dalok. Czimbalmón előadja Vidovich István. 8. Bériót Concert. Hegedűn előadja Poniczky Kálmán, zongorán kíséri Cukor Mór. 9. Szomor Dani. (Kiss József.) Szavalja Epstein Miklós. Monolog ellen (Ábrinyi E.) Szavalja Schreiber Mór. 10. Indulok. Énekli a dalkar.

— Vármegyei tűzoltó szövetség. A «vármegyei tűzoltó szövetség» alapszabályának kidolgozásán a gyulai önkéntes tűzoltó testület tisztikara már erősen fáradozik. Ugy látszik, az ige nem sokára testté valik. A napokban a parancsnokság írásban megkérte a vármegye alispánját, hogy azon községek neveit, melyek már önkéntes tűzoltó testületekkel bírnak, főparancsnokukkal közölni sziveskedjék, hogy így a közgyűlés mielőbb összehítható legyen. A járási fűszolgabírák nagyon üdvös munkát végeznek, ha községeikben siettetnék az önkéntes tűzoltó testületek megalakítását, hogy így az alakuló közgyűlésen a vármegye összes testületeinek megbízottjai megjelenhetnek. Egyidejűleg megemlítjük, hogy a szövetség megalakítása mellett «a megyei tűzoltói segély-alap» megteremtésén fáradoznak melynek célja: a vármegyei tűzoltói szövetséghez tartozó tagtestületek azon működő tagjainak, kik szolgálat közben tűzvésznel vagy egyéb szolgálati kirendelés folytán, milyen árvíz, házomlás, földrengés stb. betegségbe estek, vagy sebesülést szenvedtek, vagy szolgálat-

következtében gyakorlatnál megsébesültek, valamint ama tűzoltók segélyre szoruló hátrahagyottjainak, kik működésükben mint tűzoltók életüket veszítették, — segélyezést nyújtani és a szövetség összes működő tagjait baleset ellen biztosítani. Szeretjük remélni, hogy e nemes istentőlju szövetség csakhamar megalakuland. Ugy legyen!

Hullámsír. Orosz János 16 éves kerekgyártó tanonc Endrődön f. hó 12-én, Hétfőn a község alatt folyó Körösbe fürdés közben belefut, s holttestét még a mai napig sem találták meg, bár a szomszédos községek mind fellettek hiva a Körös megfigyelésére.

— Szerkesztőség és betörő. Egy odeszai ujságban nemrég a következő különös felhívás jelent meg: «Azt a tisztelt urat, a ki tegnap hajnalban szerkesztőségünkbe betört és onnan 30 rubelt, 40 kopek előfizetési pénzt, meg egy csomó levelet emlékül elvitt, udvariasan felkérjük, hogy a leveleket pénz nélkül sziveskedjék nekünk visszaküldeni, mert azokra előfizetőink érdekében szükségünk van, a betörő úr pedig úgy se veszi hasznukat.» Két nap múlva a szerkesztő ilyen tartalmu levelet kapott: »Nagyrabecsült uram! Mellékelve visszaküldöm az általam ellopott leveleket, becses kívánságához képest pénz nélkül. Viszonyosul Ön is tegye meg nekem egy kis szivességet. Talán emlékszik még tisztelt barátom, hogy mikor az Ön szerkesztőségében megrakodtam, Ön váratlanul hazajött, a mely miatt kénytelen voltam az ablakon kiugrani. A nagy sietségben aztán ott felejtettem egy vésőt, két álkulcsot és egy tarisznyát, tele apróságokkal, a melyek az én ételfentartásomhoz nélkülözhetetlenek. Legyen szives ezeket a holmikat becses lapjának legközelebbi számába csavargatva, ma éjjel 10 lépésre az állatkert déli ka-

pujától letenni. Fogadja nagyrabecsülésemet N. N. betörő.» A következő napon a szerkesztő így válaszolt az ujságban: «Tisztelt ismeretlen barátunkat értesítjük, hogy a leveleket megkaptuk, köszönjük pontosságát. Műszereit sajnálatukra nem küldhetjük vissza, mert már átadtuk a rendőrségnek. A reménységben, hogy Önt nem sokára nyakoncsipik, vagyunk tisztelettel: a szerkesztőség.

C S A R N O K.

A szarvasi tótság népnyelvi adaitairól.

Előre is tudom, hogy felszólalásom — stereotyp kifejezéssel élve —, elhangzott szó lesz a pusztában. De — mea culpa, hogy felszóltam.

Hogy a mondókámnak azonban megadjam a savát-borsát, hogy annak elolvasásától megne riadjon a nyájas olvasó, mondok, elébe csapok egy kis frázisos dolgot.

A fraseológiából annyit birtam összevagdálni, hogy kiirtam a szót: kobold.

A költők valami koboldszerű alakokra szoktak hivatkozni, a kik nekik munkájukban a jobb kezük ott csücsülnek ez alakok tolluk legcsülkén, vagy kalamarisuk legtejetjén, s innen szórják s osztogatják azt a csomó inspirációt, a mivel a kiválasztottak költeményeiket szokták faragni.

Ilyen koboldom nekem jó ideje az, hogy a szarvasi tótlakosság nyelvét mi-kép lehetne a magyar filologia szempontjából tanulmányozni, vizsgálni.

S csodálatos, az eredmény meglepő

Elolvastam, átélveztem »Ágnest» Gondá Dezsőnek e nagy feltűnést kellett új regényét, és tiszta fényében lattam itt ragyogni az író nemes idealizmusát, mely üldözi azt, a ki szívéhez tapasztalja az önzés szennyét, ellenben megadja jövőnyugalmát annak a ki egyedüli mentsvárát boldogságát a morálban keresi mely előtte oly isteni szép.

»Agnes» a legszebb regények egyike melyet valaha olvastam s midőn fejezetről fejezetre lapozgattam, folyton előttem lebegett Jókainak örökzöld babérral koszoruzott idealizmusa, mely a realisztikus alakban keres és talál formát. És a valóság vonzó varázsával tartja fogva a lelket, a bilineseli le a szív érzelmeit.

Gondá Dezső regény hőse Pradár György egy uzsorás, az anyagiság kiéhezett proletárja. Nem érezte mit kíván a szív, nem áhított a családi élet nyhe fészkebe, s az érzelmei színes világa helyett aljas üzleti érdekek után sóvárgott.

S itt megjelenik előtlünk ragyogó színeben a költő idealizmusa, midőn leírja, hogy végre eljött az idő, mikor az érzelmei hurja megcsendült a gonosztevőben s lángoló érzelmei váltották fel az önzést szenvedélyeket. A gonosztevő szívének minden érzeménnyel ideális szerelem után eped-

S úgy véli, meg is találja azt. Gonosz fondorlatokkal halálba üzött szülők egyetlen leányát Ágnest veszi gondjaiba és neveli fel, hogy az ártatlan szív melegénél szerezzék meg a családi nyugalmát. De a sors könyvébe nem ez volt megírva. Pradárnak a cselszövényekben társa is volt, a ki tudja ismeri az ő terveit és tudta azt is hogy a »kiszemelt» Ágnes születeinek Prader volt a gyilkosa.

Goldony — így hívják Pradár társát — fenyegeti Pradárt, hogy istentelen tetteinek nyilvánossá tétele által elszakítja őt Ágnes kebléről. Író szenvedély járta e fenyegetésnél a gonosz Pradár szívé. Feltekenyen őrzött kincseit nem akarja feláldozni szerelméért önző telke áhitozik mindkettő után végre elborítja őt a vak szenvedély — megöli Goldonyt.

Ágnes megkálja Goldony segélykiállításait, a valóság tiszta képe rögtön világossá lesz előtte, s rémülve fut el a gyilkos elől. Hiába ennek esdeklő szavai, hiába borul ideáljának lábai elé bűnbánó valamással, a Nemezis Ágnes kezébe tette le a bosszú fogyerét, a ki irtózáttal fordul el a gonosz férfutól.

S most megjelenik az író bírói pályájával, Pradár öngyilkossá lesz, Ágnes pedig a meggyilkolt Goldony derék orvosfiának válik feleségévé.

Lehet-e ennél szebb és meghatóbb midőn a szív melege az indulatok és vak szenvedélyek tomboló ereje oly gyönyörűen nyilvánulnak.

»Ágnes» Gondáak dicsőséget szerzett regényében nem csak a szereplők, hanem az író egyénisége is hatalmasan kidomborodik a sorok között, magunk előtt látjuk a szigorú erkölcsbíró, az ideális férfut egy személyben, a ki lelkesülni tud az eszményekért, beszélni tud a szívéhez lévvel duzzadó erővel.

S mit mondjak a nyelvezetről? Pízar fényben jelenik meg az író nyelvtudása, mely oly szingazdagsággal és pompával ékes virágokalfűz mondataiba, hogy az olvasó bámulva szemlélve gondolkodik, mit csodáljon inkább: a belső erő-e, vagy a külső ksillánait?

A ki kezébe veszi a regényt, az egyszerű átolvasással nem fog megelégedni, a gyöngysorok varázshatása, a gondolat és érzelm-festések remek volta elragadnak bennünket. Ha jól tudom, Gondá Dezsőnek ez az első regénye és csak édes anyanyelvünk s irodalmunk lesz gazdagabb, ha »Ágnes»-nek méltó folytatása következnek. Üdv. Ágnes szerzőjének! A viszontlátásra.

Kelvi Ö. Lajos.

esz. Míg ugyanis a felföldi tótok megtartják nyelvük hangsúlyozását, a szarvasi tótság ép ezt látszik feladni legelőször a magyar nyelv hatása folytán.

Ezt azonban a laikus nehezebben figyelheti meg. Sokkal könnyebb az egyes tájszavak megfigyelése s ezeket gyűjteni kellene. S erre akarom az érdeklődők figyelmét e soraimmal felhívni. A szarvasi tót különösen sok magyar tájszót kölcsönzött, a melyeknek a tót nyelvbe való mi-kénti belekerülését gyakran nem is lehet megállapítani. Ilyen pl. hogy csak egyet említsek a sok közül, a nyomás szó. Mindenki, a ki csak a szarvasi tót dialektust ismeri, tudni fogja, hogy e szón legelőt értenek. Azt is tudja mindenki, hogy ez magyar szó. De mikép kerülhetett e szó a szarvasi dialektusba, mikor «legelő» értelemben a közel fekvő magyar helyeségekben csak Szegeden és Kécskeméten használatos. Azután nem feltűnő e az, hogy Szarvason a határnevek, puszták-, erők, stb. nevei mind magyar származásúak. A ki még egyszer meg fogja írni, Szarvasvárosának a történetét, ezekkel a tényekkel számolnia kell, s meg kell magyaráznia azt, hogy mikép van az, hogy e szláv helységben ily erős, mondhatnám párját ritkító a magyar hatás.

De szláv eredetű, gyéren hallható szavakat is kell gyűjtenünk, mert ezek a magyar filológiára gyakran megvilágító fényt vetnek. Van pl. egy magyar nyelvemlék, a besztercei szójegyzék, a melyet csak pár éve, hogy felfedeztek. Ebben a magyar nyelvemlékben a többi közt két ilyen szó van hort agár és zapon a: cortina.

A kutató kénytelen a szláv nyelvekhez fordulni, mert a szavak hangzása azt mutatja, hogy «indigena»-k. A magyarországi szláv nyelv aligha adhat felvilágosítást; kénytelen tehát a cselhez fordulni mint a magyarországi tót nyelvnek az édes anyjához. Pedig ha a szarvasi tót dialektus tájszavai össze volnának gyűjtve, az eredetét itthon is megtalálná a magyar kutató. Ritkán bár de Szarvason is szokták mondani, hogy sovány mint a chrt (agár, magy. hort) s gyakran hangzik a templomban szószékről hogy a «zapon a» (függöny).

ketté szakadt, mikor Jézust felfeszítették Jeruzsálemben.

De nem akarom a száraz etymológizálással untatni az olvasót. Csak rá akartam mutatni, hogy a szarvasi tót dialektus, minden esetre megérdemli a fáradságot hogy valaki átkutassa, s a magyar nyelvészet hasznára feldolgozza.

Igaz, hogy szláv kölcsönvételeknél a tóttól a magyar nem sokat legfeljebb kétszáz szót kölcsönzött, igen de ez a mai tudományos megállapodás. Nincs kizárva azonban hogy a közeljövő e számot meg fogja nagyobbítani.

A népdalokra kellene még rá mutatnom. A ki megfigyeli a szarvasi népet otthonjában, azt fogja tapasztalni, hogy magyar biz az énekében, népdalában. Talán csak a mesékkel van úgy, hogy eredeti szláv tőkéből valók De már a népmondák terén erős a magyar befolyás. Itt csak egyet említek; mennyire élénk emlékezetben él a szarvasi népnél Tessedik Samuel egykori nagynevű lelkésze.

S erről a papról mi mindent beszél a nép; azt mondja, hogy kijárta a tizenharmadik iskolát is, s tudta az «ördögös» mesterséget is; ennek az «ördögös» mesterségnek elbeszélésében lehetetlen a Hatvani monda travestált alakjára nem ismerni, lehetetlen nem állítani azt, hogy itt a magyar monda van Tessedik Sámuel tiszteletes alakjára «rá húzva».

De félbe szakítom soraimat. E sorok írója úgy is felhívta már az érdeklődők figyelmét e jelenségre másutt, s lehet hogy itt sem marad hatástalan felszólalása. A szarvasi tótságra izolált állásánál fogva, roppant erős a magyar befolyás, s ez jó van így. Ez a magyarosodás természetes, minden törvénykényszer nélkül folyó processusa, s alakuljon bár mennyire a politikai helyzet, ha csak Szarvasat így fogja körül venni a magyarság, elvégre mégis csak megmagyarosodik.

De ezen természetes szép hatást, a magyarság befolyását vizsgálni kell, s erre legelső alapvető követelmény a gyűjtés, gyűjtsünk tehát népies adatokat a szarvasi tót néptől, s vegyük példaképpül a finneket, rokonainkat, a kiknél a leg-

utolsó paraszt ember is hordja a követ a nyelvészet épületéhez.

M—ch.

Heti piac.

Szarvas, 1893. Junius hó 6-án

Buza legjobb 8.30. középszerű 8.20
Árpa, legjobb 4.80 Zab, legjobb 4.8 Kókoricza 5.30. Széna 3.40. Szalma 1.—. Kőszén 1.30. Marhabús —.56 — Juhbús —.40 Sertéshús —.48. Szalonna —.50. Disznósír 65. Napszám árak. Egykét lovas napszám. 3 frt 10 Férfi ellátással 40. Ellátás nélkül 50 kr. Nő ellátással 20 kr. Ellátás nélkül 30 kr. Gyermekek ellátással 25 kr. Ellátás nélkül 20.

Vasuti menetrend.

Május 1-től kezdve a mkir. államvasutak menetredjében változás állott be. Az új menetrend szerint városunkban a következő vonatok közlekednek:

Szarvas-Mezőtúr.

7415. 7411. 7413.

Szarvas 3:15. 9:33. 1:55.

Mező-Túr 4:35. 10:19. 2:41.

Mezőtúr-Szarvas.

7416. 7412. 7414.

Mező-Túr 7:47. 12:35. 4:58.

Szarvas 8:33. 1:21. 5:14.

Felelős szerkesztő: Mihálf József

Laptulajdonosok:

Deutesmid János és Mihálf József.

Koporsó
raktár

H I R D E T É S.

Alólirottak a n. érdemű közönség becses tudomására hozzuk, miszerint,
Kórház utca, 1260-ik szám alatt (a Molnár-féle iskolával szemben.)

ÉRCZ ÉS FAKOPORSÓ RAKTÁRT

NYITOTTUNK

s azt a mai kor kiválmalmának megfelelőleg berendeztük. Egyszersmind a temetkezésekhez szükséges mindennemű ezikkeket raktárou tartunk u. m. selyem, atlasz és szatin szemfedőket különféle színű bársonyt behuzatt és fodroknak a temetéshez szükséges függönyök, ágyszerítők gyertya tartók és gyászfatyolokat, továbbá különféle ércz és viasz koszorukat. Ugy szintén a közönség kényelmere.

Saját gyászokcsinkkal

díjmentesen szolgálunk. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérjük.

TRNOVSZKY MÁRTON ÉS VEJE

Molnár-féle

iskolával szemben,

legelőszöb

forrás.